

Duyuru Tarihi : 30.04.2007
Duyuru No : DUYURU/2007-081
Yayimlandığı Yer : MALİ PUSULA DERGİSİ / MAYIS 2007/ SAYI : 29 SAYFA : 92 - 99

Mehmet Akif TUNÇ
SMMM,CIA,BDODENET YMM A.Ş.

TMS-23 KAPSAMINDA BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

1.GİRİŞ

Uluslar arası Muhasebe Standartları ile tam uyumlu hale getirilen Türkiye Muhasebe Standartları'ndan 23.'sü borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi işlemlerini düzenlemektedir.

TMS 23'e göre prensip olarak borçlanma maliyetlerinin oluştuğu anda gider olarak muhasebeleştirilmesi gerekir. Bununla birlikte Standart, alternatif bir uygulama olarak; özellikli bir varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin verir.

Başka bir ifade ile TMS 23'ün temel amacı hangi varlıklara ilişkin hangi borçlanma maliyetlerinin alternatif yöntem dahilinde aktifleştirilebileceğini belirlemek ve ayrıca, yapılan aktifleştirmelere ilişkin usulleri tespit etmektir.

UMS 23, International Accounting Standards Board (IASB) tarafından ilk olarak 1983 yılında kabul edilip yayınlanmış daha sonra 1995 yılında bu standartta bir takım köklü değişiklikler yapılmıştır.Yakın gelecekte bu standartın tekrar değiştirileceği ve yukarıda bahsedildiği üzere ihtiyari olan aktifleştirme uygulamasının zorunlu hale getirileceği öngörülmektedir. UMS 23'te böyle bir değişikliğin gerçekleşmesi halinde, Uluslar arası Muhasebe Standartları ile tam uyumlu hale getirilen Türkiye Muhasebe Standartları'na da yansıtacağı yani TMS 23'ünde aynı şekilde değişeceği açıktır.

Bu çalışmanın amacı, 23 no.lu Türkiye Muhasebe Standart'ınca düzenlenen borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi işlemlerinin alternatif yöntem çerçevesinde incelenmesidir.

2. “BORÇLANMA MALİYETİ” VE “ÖZELLİKLİ VARLIK” KAVRAMLARI:

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi işlemlerini irdelemeye başlamadan önce hangi maliyetlerin borçlanma maliyeti olarak değerlendirileceğini ve hangi varlıkların elde edilmesi için katlanılan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebileceğini belirlemek gerekir.

Standarta göre borçlanma maliyeti türleri aşağıda listelendiği gibidir:

- Kredili mevduat hesabı ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- Borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfaları,
- "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri, ve
- Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları.

Görüldüğü üzere standart her türlü faiz giderini borçlanma maliyeti olarak kabul etmektedir. Kur farkları ise sadece faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde borçlanma maliyeti olarak kabul edilmiştir.¹

¹ Standarttaki “faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere” ifadesi kolay anlaşılır bir ifade değildir. Uygulamada, Uluslar arası Muhasebe Standartlarına göre raporlama yapan şirketlerin bazıları sadece faizlerin yarattığı kur farklarını aktifleştirmekte, bazı şirketler ise bir takım formüller vasıtasıyla faizlerdeki kur etkisini düzeltmektedir. Her halükarda alınan krediye ilişkin tüm kur farkının aktifleştirilemeyeceği açıktır.

Standart kapsamında borçlanma maliyetlerinin hangi tür maliyetleri ifade ettiğini belirledikten sonra, hangi varlıklar için standarttaki alternatif yöntem kapsamında borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebileceğini irdeleyebiliriz.

Standart, sadece “*özellikli varlık*”lar² için katlanılan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebileceğini belirtmektedir.

Özellikli varlıklar kısaca, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.

Özellikli varlıklara örnek olarak; satılabilir veya kullanılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren binalar, stoklar, üretim tesisleri, veya yatırım amaçlı gayrimenkuller gösterilebilir. Diğer yatırımlar ile sürekli olarak veya kısa bir süre içerisinde büyük miktarlarda tekrarlanarak üretilen stoklar özellikli varlık değildir. Elde edildiklerinde amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olan varlıklar da özellikli varlık sayılmaz.

3.BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Giriş kısmında bahsettiğimiz üzere, TMS 23 kapsamında borçlanma maliyetlerinin gider yazılmak veya aktifleştirilmek suretiyle muhasebeleştirilmesi ihtiyaridir.

Borçlanma maliyetlerinin gider yazılmak suretiyle muhasebeleştirilmesinde özellik arz eden bir konu yoktur zira borçlanma maliyetleri diğer tüm gider kalemleri ilgili gider hesabı çalıştırılarak kaydedilir ve dönem sonunda gelir tablosuna aktarılır.

Borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi ise pek çok noktada özellik arz etmektedir. Başka bir ifade ile standartta alternatif yöntem olarak sunulan aktifleştirme işlemi, tek düzen hesap planında anladığımız manada basit değildir zira standartta belli bir varlık ile ilgili belli bir borçlanma maliyetinin aktifleştirilebilmesi için birçok kıstas belirlenmiştir.

Öncelikle aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarının güvenilir bir şekilde tayini gerekmektedir. Belli bir proje için özel olarak katlanılan borçlanma maliyetleri için bu kolaydır fakat çoğu zaman şirketler farklı vade ve faiz oranlarında krediler almakta ve bunları farklı projeler için kullanmaktadır. Bu gibi durumlarda özellikli varlıklar bazında bir aktifleştirme oranı belirlenir ve borçlanma maliyetleri bu varlıklara bu surette dağıtılır.

Dikkat edilmesi gereken başka bir konu ise alınan kredi tutarından, kullanılmayıp vadeli mevduat olarak veya başka bir yatırım aracında değerlendirilen tutarlardır. Bu, sıklıkla karşılaşılan bir durumdur zira şirketler çoğu zaman aldıkları kredinin tamamını alır almaz ilgili varlık veya proje için kullanmazlar ve bir kısmını değerlendirirler. Standart, bu tarz geçici yatırımlardan elde edilen gelirlerin, o dönemde aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinden düşülmesini gerektirir. Başka bir deyişle alınan kredilerin geçici dönemlerle değerlendirilmeleri sonucu elde edilen faiz gelirleri gelir olarak kaydedilmemeli aktifleştirilecek toplam maliyetten mahsup edilmelidir.

Standartta ayrıca, aktifleştirme işleminin ne zaman başlayacağı, ne zaman sona ereceği ve aktifleştirmeye ne zaman ara verileceği detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Bu konuları başlıklar halinde özetleyecek olursak;

i-)Aktifleştirmenin başlaması

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler; ilgili varlığın fiziksel olarak inşa edilmesinden daha fazlasını ifade eder. Bu işlemler; fiziksel inşaatın başlamasından önceki, gerekli izinlerin alınması gibi teknik ve idari faaliyetleri içerir.

Bu sebeple , özellikle inşaat projelerinde, inşaat fiilen başlamasa dahi proje kapsamında yapılan bir takım harcamalarla ilgili borçlanma maliyetleri oluştuğunda, bu maliyetler aktifleştirilir.

² Standart'ın İngilizce metnindeki ifade olan “Qualifying Asset” teriminin Türkçe karşılığı “belirli koşulları sağlayan / belirli özelliklere sahip varlık” tır. Bu ifade Türkiye Muhasebe Standartları hazırlanırken Türkçe'ye “özellikli varlık” olarak çevrilmiştir.

ii-) Aktifleştirme işlemine ara verilmesi

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler uzun süreli kesintiye uğradığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilir. Örneğin fon yetersizliğinden dolayı bir hastanenin inşasına 2 yıl boyunca ara veriliyorsa, bu iki yıl boyunca katlanılan borçlanma maliyetleri aktifleştirilmez.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken inşaat faaliyetleri sırasında sıklıkla karşılaşılan geçici aksamalardır. Örneğin bir köprünün inşası sırasında yılın bazı dönemlerinde su seviyesi çok yüksek olduğundan inşaat faaliyetleri aksıyorsa, bu durumda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez, zira inşaat faaliyetine geçici aksaklık ortadan kalkar kalkmaz devam edilecektir.

iii-) Aktifleştirmenin sona ermesi

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

Normal şartlar altında, bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez.

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda; belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

4. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN AKTİFLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN KAPSAMLI ÖRNEK:

Aşağıda Acme Mühendislik A.Ş'nin 2 yıl süren ve Rusya'da gerçekleştirilen alışveriş merkezi projesi ile ilgili borçlanma maliyetlerinin TMS-23'deki alternatif yöntem kapsamında ne suretle muhasebeleştirileceği incelenmektedir.

Acme Mühendislik A.Ş, Moskova'da yeni bir alışveriş merkezinin inşasına başlamıştır. Proje bedeli 10.000.000 € dur.

Projeye başlanması için Rusya'daki ilgili mercilere başvurulmuş 15 Ekim 2005'de gerekli izin alınmış, Kasım ayı boyunca mimari düzeyde proje çalışmaları devam etmiş ve 1 Aralık 2005 'te inşaa faaliyetlerine başlanmıştır. İnşaatın 2 yıl içerisinde tamamlanması öngörülmektedir.

1.YIL

Proje çalışmaları kapsamında ilk yıl aşağıdaki harcamalar yapılmıştır.

Tarih	Tutar	Açıklama
15 Ekim 2005	€5,000	Rusya'da resmi makamlara ödenen harçlar
1 Aralık 2005	€10,000	Mimari proje için ödenen tutar
1 Aralık 2005	€60,000	İnşaatın başlaması esnasında katlanılan malzeme giderleri.

Banka ile Yapılan Borç Sözleşmesine Dair Bilgiler:

- Bir banka ile yapılan sözleşme sonucunda yukarıda yazılan tüm harcamalar banka tarafından ödenecek inşaatın tamamlanmasından bir yıl sonra şirket bankaya geri ödemeleri yapacaktır.
- Bankaya borçlanılan tutarlar üzerinden yıllık %9 faiz hesaplanmaktadır.
- Bu proje için yapılan tüm harcamalar inşaatın A kanadı ve B kanadı arasında eşit olarak dağıtılacaktır.

Bu projenin özellikli bir varlık inşaatı olduğu açıktır zira amaçlanan kullanıma hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süre gerekmektedir.

Acme Mühendislik A.Ş.'nin hesap dönemi 30.04.2006'da sona ermektedir.

Şirket tarafından katlanılan harcamaların, şirketin hesap dönemi sonu olan 30.04.2006 tarihine kadar yarattığı borçlanma maliyetlerini hesaplayacak olursak;

Harçlar;

$$5.000 \times 6,5 \text{ ay}^3 / 12 \text{ ay} \times \%9 = 243,75 \text{ €}$$

Mimari Proje Bedeli

$$10.000 \times 5 \text{ ay}^4 / 12 \text{ ay} \times \%9 = 375 \text{ €}$$

Malzeme Giderleri

$$60.000 \times 5 \text{ ay} / 12 \text{ ay} \times \%9 = 2.250 \text{ €}$$

Toplam: 2.868,75 €.

Görüldüğü üzere borçlanma maliyetleri inşaatın fiilen başladığı 1 Aralık 2005 tarihinden itibaren değil de ilgili harcamaların yapıldığı dönemden itibaren hesaplanmış ve aktifleştirilmiştir. Zira , borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmeye başlaması için fiilen inşaatın başlamış olmasına gerek yoktur.Projenin başlayacağı kesinleştikten sonra, fiili olarak inşaat henüz başlamamış olsa da bu proje için katlanılan borçlanma maliyetleri aktifleştirilebilir.

2.YIL

Aşağıda 30.04.2006 – 31.05.2007 döneminde inşaatın ilerleme raporu bulunmaktadır:

PROJE İLERLEME RAPORU	
Tarih	
Mayıs 2006	B Kanadının inşaatı projede ortaya çıkan bir takım problemler sebebiyle durduruldu. B kanadında bir plan değişikliğine gidilmesi düşünülüyor.
Aralık 2006	Aralık ayı boyunca hem A kanadında hem de B kanadında dondurucu soğuklardan dolayı inşaat durduruldu.
Mart 2007	Mühendisler B kanadının projesinde bir takım değişiklikler yaptı ve B kanadının inşasına devam edilmesine karar verildi.
31 Mart 2007	A kanadının inşası sona erdi, içinin dekorasyonu için çalışmalar başladı.
31 Mayıs 2007	Kiracılar A kanadına taşınmaya başladı.

Proje ilerleme raporundaki tarihlerden yola çıkacak olursak;

³ 15 Ekim 2005 – 30 Nisan 2006 arasındaki 6,5 aylık dönem.

⁴ 1 Aralık 2005 – 30 Nisan 2006 arasındaki 5 aylık dönem.

- Borçlanma maliyetlerinden B kanadının payına düşen tutarların aktifleştirilmesine Mayıs 2006 – Mart 2007 döneminde ara verilecektir. Bu süre zarfında bu tutarlar gider kaydedilecektir , zira Mayıs 2006 – Mart 2007 döneminde B kanadının inşası geçici bir süre ile durdurulmuştur. Mart 2007’den sonra B kanadının borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilecektir.
- Aralık 2006 döneminde A kanadının da inşasına devam edilememiştir fakat soğuk havadan kaynaklanan bu kesinti borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesinin durdurulması için geçerli bir sebep değildir.
- A kanadı için borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine 31 Mart 2007 itibariyle son verilecektir. Her ne kadar 31 Mayıs 2007 tarihine kadar inşaatın çeşitli dekorasyon işleri sürse de 31 Mart 2007 itibariyle borçlanma maliyetleri açısından inşaatın tamamlandığı kabul edilir.

Aşağıda, şirketin 30 Nisan 2007’de sona eren hesap döneminde (inşaatın 2. yılında) kullandığı krediler bulunmaktadır. Şirket bu dönemde özellikle A Kanadının inşası için 510.00 Euro’luk bir kredi kullanmış ve ayrıca şirket faaliyetlerini finanse etmek için 2 ayrı kredi kullanmıştır.

	Özel Borç	Genel Borç	
Açıklama:	A Kanadının İnşası için Alınan Kredi	Kredi-1	Kredi-2
Borçlanma Tutarı:	€ 510,000	€ 1,000,000	€ 500,000
Tarih:	1 Mayıs 2006	1 Haziran 2006	1 Mayıs 2006
Vade	2 yıl	5 yıl	4 yıl
Faiz Oranı (Yıllık):	10%	12 %	10 %

Özel Borca İlişkin Notlar:

Şirket A Kanadının inşası için özel olarak 510.000 Euro tutarında kredi kullanmıştır. Alınan 510.000 € kredinin 500.000 € su dönem içinde kullanılmıştır. Dönem içinde ortalama 260.000 Euro inşaatla kullanılmayıp vadeli mevduat olarak değerlendirilmiştir.

Genel Borçlanmaya İlişkin Notlar:

A Kanadı: Yıl içinde genel borçtan A Kanadı için 500.000 € kullanılmıştır.

B Kanadı: Mayıs 2006 - Mart 2007 döneminde inşaatla meydana gelen aksaklıkların saptanması için 10.000 € harcanmıştır. İnşaatın tekrar başladığı 2007/Nisan ayı içinde 150.000 € harcanmıştır.

A kanadı ve B kanadı için inşaatın 2. yılında aktifleştirilmesi gereken aktifleştirilecek toplam borçlanma maliyetlerini hesaplayacak olursak;

i-) A kanadının aktifleştirmemiz gereken 3 ayrı borçlanma maliyeti bulunmaktadır:

- İnşaatın başladığı yıl (geçen yıl) yapılan borçlanmaların maliyeti ,
- Özel olarak A kanadının inşaatı için alınan kredilerin maliyeti ,
- Genel borçlardan A kanadının payına düşen tutar.

ii-) B kanadının ise aktifleştirmemiz gereken 2 ayrı borçlanma maliyeti bulunmaktadır:

- İnşaatın başladığı yıl (geçen yıl) yapılan borçlanmaların maliyeti ,
- Genel borçlardan B kanadının payına düşen tutar.

1. Geçen Yıl Alınan Borçların Bu Yılki Maliyetleri:

Geçen yıl aşağıdaki tabloda gösterilen tutarlar borçlanılmıştır:

Alınan Borçların Dağılımı			
	Toplam	A Kanadı	B Kanadı
Harçlar	5.000	2.500	2.500
Mimari Proje Bedeli	10.000	5.000	5.000
İnşaat Maliyeti(Başlangıç)	60.000	30.000	30.000
TOPLAM	75.000	37.500	37.500

Geçen yıl yapılan borçlanmaların bu yıl yarattıkları borçlanma maliyeti aşağıdaki gibidir:

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetleri				
	Borç	Faiz Oranı	Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirileceği Ay Sayısı ⁵	Aktifleştirilecek Tutar
A Kanadı	37.500	9	11	3.093,75
B Kanadı	37.500	9	1	281,25

2.Genel Borçlardan Aktifleştirmeler:

Firmanın kullandığı iki kredi için aylık ortalama faiz oranı aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere % 0,89'dur.

	Borç	Faiz (%)	İnşaat'ın ikinci yılında kredilerin açık olduğu ay sayısı	Borçlanma Maliyeti	Ort.Borçlanma Maliyeti(Yıllık)	Ort.Borçlanma Maliyeti (Aylık)
Kredi -1	1.000.000	12%	11	110.000	10,67%	0,89%
Kredi -2	500.000	10%	12	50.000		
				160.000		

A Kanadı ve B Kanadı için genel borçlanmalardan yapılan harcamalar bilindiğine göre, A ve B kanatlarının payına düşen borçlanma maliyetlerini aşağıdaki gibi hesaplayabiliriz.

Aktifleştirilecek Maliyetler				
	Yapılan Harcama	Borçlanma Maliyeti (%)	Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirileceği Ay Sayısı	Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyeti
A Kanadı	500.000	0,089	11	48.950
B Kanadı	150.000	0,089	1	1.335

⁵ 30.04.2006 – 01.05.2007 döneminde A kanadı için 11 aylık B Kanadı için ise 1 aylık borçlanma maliyeti aktifleştirilmiştir.

3. A Kanadının İnşası için Özel Olarak Kullanılan Kredinin Maliyetinden Aktifleştirmeler:

A kanadı için alınan 510.000 € kredinin 500.000 € su dönem içinde kullanılmıştır. Dönem içinde ortalama 260.000 Euro inşaatta kullanılmayıp yıllık %7,5 oranından vadeli mevduat olarak değerlendirilmiştir.

Öyleyse,

Kredi maliyeti: $500.000 \times \%10 \times 11/12 = 45.833 \text{ €}$

Faiz Geliri : $260.000 \times \%7,5 \times 11/12 = 17.875 \text{ €}$

Aktifleştirilecek Net Tutar: $(45.833 - 17.875 =) 27.958 \text{ €}$.

Böylece Nisan 2006 – Nisan 2007 döneminde,

A Kanadı için toplam: $27.958 + 48.950 + 3.092 = \mathbf{80.000 \text{ €}}$

B Kanadı için toplam: $1.335 + 281,25 = \mathbf{1.616,25 \text{ €}}$ aktifleştirilecektir.

KAYNAKLAR:

- International Financial Reporting Standarts, IASB , London , 2006
- Alfredson, Keith; Applying IFRS, John Wiley and Sons, Australia ,2007
- www.iasplus.com